

Crisis

Inleiding

Als de huidige tijd in één woord gekarakteriseerd wordt, is dat het woord "crisis".

Het komt tot uitbarsting met de ondergang van grote Amerikaanse banken, de instorting van de financiële markten en de aandelenkoersen, de noodzaak voor de landen om hun grote banken met heel veel geld te steunen. Kortom de bankencrisis, de financiële crisis, de eurocrisis, de vastgoedcrisis.

Maar in het gevolg stortten de vastgoedmarkten en de werkgelegenheid in. In landen als Griekenland, Spanje en Italië moeten de regeringen hun land uit de crisis proberen te redden. En ook de rijkste landen als Duitsland en Nederland moeten bezuinigen, pensioenen verlagen, de zorg inkrimpen. Waardoor is deze crisisgolf ontstaan? Waarom wankelt de wereld?

De crisis lijkt op een natuurramp. Het lijkt of de wereld overspoelt wordt. En het wekt angst en onzekerheid. Maar net als met de opwarming van de aarde is deze crisis mensenwerk. Daaruit volgt de vraag: wat moeten wij er dan aan doen?

Het antwoord is voor mij niet eenvoudig te geven. Ik heb het misschien gemist, omdat ik niet alle kranten en bladen en boeken kon lezen. En wat ik wel gelezen heb, was voor mij niet duidelijk genoeg. Of het leek me dat journalisten en stukkenschrijvers niet door alle crisisverschijnselen heen konden kijken. En mogelijk is ook dat gebied zo in crisis, dat het daar niet te vinden is.

In de Ekklesia willen we zoeken naar inzicht in de tijdsverschijnselen, zoeken naar mogelijkheden om op te komen voor wie arm is, gebukt gaat onder de crisis, gevangen is in denkbeelden die onvrij maken. Daarom gaan we aan de slag met het stellen van vragen.

Lezing: Marcus 13: 28-37

Leer van het beeld van de vijgenboom: als zijn twijgen zacht worden en zijn bladeren zich ontvouwen, dan weten jullie dat de zomer in aantocht is. Zo moeten jullie ook weten: wanneer je deze dingen ziet gebeuren, dan staat het vlak voor de deur. Ik verzeker jullie, deze generatie gaat niet voorbij voordat dit allemaal gebeurd is. Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen niet voorbijgaan.

Maar wanneer die dag of dat uur aanbreekt, weet niemand, de engelen in de hemel niet, de Zoon niet, maar alleen de Vader. Kijk uit, wees waakzaam. Want je weet niet wanneer het moment daar is. Het is als met iemand die naar het buitenland is, zijn huis heeft achtergelaten en het beheer heeft overgedragen aan zijn knechten, ieder zijn eigen taak, en aan de poortwachter heeft opgedragen om waakzaam te zijn. Wees dus waakzaam, want je weet niet wanneer de heer des huizes komt, 's avonds laat of midden in de nacht of bij het kraaien van de haan of bij het eerste ochtendlicht, zodat hij niet onverwacht komt en jullie in slaap vindt. Wat Ik jullie zeg, zeg Ik tegen iedereen: wees waakzaam.'

Overweging

Wereldwijd dalen de aandelenkoersen al dagen fors. De Amsterdamse AEX sloot gisteren voor de achtste dag op rij lager. En ook in Amerika en Azië staan de beurzen flink in het rood. Stort de wereldeconomie in elkaar? Is een nieuw 2008 in aantocht? Of een nieuwe eurocrisis? (Vorige week) Vrijdag 17 oktober in NRC

Wikipedia definieert crisis als een zware noodsituatie waarbij het functioneren van een stelsel ernstig verstoord raakt.

Crisis is dus als een auto met een brandende motor of een fiets waarvan een trapper is afgebroken. En het is crisis als je je partner vertelt dat je zojuist bent ontslagen, of als je aan je directeur gaat vertellen dat helaas, spijtig maar waar, je zojuist hebt gehoord dat onze grootste klant failliet is.

Maar als het crisis is, dan weet je opeens niet meer hoe het verder gaat. Dan functioneert het stelsel niet meer, de motor, de fiets, het bedrijf of het huishouden. Dan komt van het een het ander. De brand in de motor verwoest de hele auto en je staat opeens ergens langs de weg en je hebt geen idee hoe je thuis moet komen, want ook je pasjes zijn verbrand en zelfs de tom-tom doet nu niks meer. Ontredding, onzekerheid, en wie het mee beleeft vraagt zich af of het ook hem kon treffen.

Als de huidige tijd in één woord gekarakteriseerd wordt, is dat het woord "crisis". Onze maatschappij is het stelsel dat in crisis is. En we zien dat onze samenleving in allerlei opzichten verstoord is. De crisis doet zich op meerdere terreinen voor. In de eerste plaats het gebied van de economie. Het geld doortrekt onze samenleving als een bloedsomloop. Voor het functioneren van vrijwel alle deelgebieden van de maatschappij nemen die deelgebieden ook deel aan het economisch leven.

Overall is wel geld nodig om het functioneren in de maatschappij mogelijk te maken. Ook een organisatie als de Ekklesia kan niet zonder geld, hoewel we hier heel veel zonder betaling voor elkaar doen.

Over de economie zijn geweldig veel boeken geschreven. De economie bestudeert het handelen van mensen op het gebied van hun uitwisseling van goederen en diensten. Economie is een vak waarin vanuit een bepaalde kijk op de maatschappij de verschijnselen beschreven worden. Zo zag Marx heel andere verschijnselen en ontwikkelingen dan andere economen.

Wat er nu met de maatschappij aan de hand is, waarom onze wereld in crisis is, daar is nog niet zo veel duidelijkheid over. Hoewel de crisis begon op de financiële markten en de banken failliet gingen of gered moesten worden door nationale regeringen, leek het wel of het slechts een kwestie van tijd was, dan zou alles weer in orde komen. Maar dat is vermoedelijk het gevolg van de heersende maatschappijvisie van veel economen. In hun kijk op de wereld is de crisis een gebrek aan consumentenvertrouwen. Binnen deze visie lijkt het wel of er een zwijgplicht geldt. Zeg er maar niets over, alles wat je over zegt, maakt het alleen maar erger. Er vragen over stellen zou het consumentenvertrouwen maar schaden en de crisis nog erger maken. Zo zien makelaars in onroerend goed de huizenprijzen nooit dalen.

Op televisie en in de grote kranten wordt vooral aandacht besteedt aan de visie van allerlei bekende deskundigen. Er klinkt zelden iets dat tegendraads is en te denken geeft. En het is ook zo dat wij moeite hebben afwijkende ideeën op te nemen en te waarderen. Dus als er iemand een andere kijk heeft op de wereld, dan leggen we die andere kijk vaak terzijde, omdat die strijdig is met allerlei aan ons welbekende gedachten.

En het is waar dat aandacht voor de crisis ook onzekerheid en angst oproept. Maar er niet over praten lost de crisis niet op. De aanmoedigen van onze premier om meer te consumeren en niet zo veel te sparen werken alleen op de lachspieren. Bij alle bezuinigingsvoorstellen en maatschappelijke veranderingen die het kabinet wil doorvoeren, zijn er weinig die de hoop wekken dat de crisis hierdoor zal verdwijnen. De politiek moet in veel gevallen iets zien te bereiken door een praktisch compromis te bedenken, waar veel mensen mee in kunnen stemmen.

Is er dan geen hoop dat de crisis overwonnen kan worden? Hoop heb ik wel. Maar de weerstanden zijn altijd groot. De crisis zelf is ook door niemand bedacht en gewild. Maar uit het geheel van allerlei ontwikkelingen ontstaan. Dan kan het ook dat de crisis verandert en deels verdwijnt. Maar ik denk niet dat we daar op moeten gaan wachten. Want niets doen heeft vooral als gevolg dat de crisis voortduurt. Laten we dus over de crisis nadenken en wegen zoeken om wat niet deugt te veranderen in iets goeds. Laten we ons inspannen om mensen zinvol werk te laten verrichten. Laten we ons inspannen voor een duurzame economie en biologische landbouw. Laten we ons inspannen

voor een samenleving waarin we menselijke zorg geven. Waarin we geen mensen buitensluiten, maar waarin we er werk van maken met vijanden samen te leven.

Jullie hoorden een fragment uit het evangelie van Marcus. Het is een deel van het hoofdstuk waarin Jezus zegt dat er van de tempel geen steen op de andere zal blijven en zijn leerlingen aan hem vragen wanneer dat zal gebeuren. De tempel is ook verwoest. Of de verwoesting door Jezus is voorspeld of dat deze tekst in Marcus pas geschreven of ingevoegd is na de verwoesting van de tempel, is voor mij nu niet zo belangrijk. Voor de mensen die het idee van een verwoesting en later ook het feit van de verwoesting een heftige crisis. De hele leefwijze van de toenmalige Joodse gemeenschappen werd er door veranderd. Het hoofdstuk gaat dan ook over woorden van Jezus die zeggen hoe om te gaan met een heftige crisis.

In het beeld van de vijgenboom wijst hij op ons vermogen om aan de verschijnselen af te lezen wat er gaat gebeuren. Wij moeten de verschijnselen lezen; wat is er gaande, wat komt op ons af.

Jezus geeft zijn leerlingen geen advies om op geheime plaatsen schuilplaatsen te bouwen of overlevingspakketten op te bergen, wapens te verbergen en geld veilig te bewaren. Want een crisis die de wereld in beweging brengt ontwikkelt zich anders dan je denkt. Vergeet het dus maar dat je alles in veiligheid kan brengen.

Jezus advies is simpel: Blijft wakker! Zie, begrijp wat er gaande is. Wees wakker om tijdig te reageren. Wees alert, zodat je niet overrompeld wordt! Blijft wakker!

Leo van Driel